

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОЦЕСУ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Деркач Р.В., здобувач вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Ефективність інтеграції аграрного сектору економіки України у систему зовнішньоекономічних зв'язків, відповідно до вимог СОТ та Європейського Союзу, вимагає високого рівня його адаптованості до тенденцій зовнішнього середовища. Зокрема, сільське господарство України відіграє визначальну роль в забезпеченні продовольчої безпеки нашої країни, формує 13 % валового внутрішнього продукту та близько 60 % фонду споживання населення. Крім того, аграрний сектор є одним з основних бюджетоутворювальних джерел національної економіки, а також займає лідируюче місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту.

Відомо, що зовнішньоекономічна діяльність є макрорівнем міжнародних економічних відносин, коли основним здійснювачем їх є окремі підприємства з різних країн світу. Проте суб'єктами цих відносин, з одного боку, є також держави, галузі та регіони, а окремі індивіди – з іншого. Водночас, ефективне управління зовнішньоекономічною діяльністю (далі ЗЕД) можливе з урахуванням усіх її рівнів від державного до мікрорівня (підприємницького).

До визначення поняття управлінської діяльності в наукових кругах є декілька підходів як українських вчених, так і закордонних. Так, більшість закордонних експертів [4 с.38] в цій області, управлінську діяльність розглядають як процес управління, що пов'язаний з плануванням, організацією, мотивацією і контролем необхідними для того, щоб сформулювати і досягти цілі організації. На думку українських вчених [3] управлінська діяльність -це сукупність вироблених історичним досвідом, науковим пізнанням і талантом людей навиків, умінь, способів, засобів доцільних вчинків і дій людини у сфері управління. Поряд з цим, управлінська діяльність є складним соціально-

психологічним явищем з чітко вираженою домінантою волею. Вона завжди виступає колективістською, оскільки здійснюється в колективі певного підприємства та одночасно передбачає взаємодію з колективом людей в інших підрозділах підприємства по вертикалі й по горизонталі. Складовими управлінської діяльності є люди, знання, інформація, технічні засоби, які утворюють складне комплексне явище. Тільки зважене, збалансоване залучення в дію всіх елементів управлінської діяльності здатне надавати їй раціональності та ефективності.

Ефективний процес управління на підприємстві обумовлює результативність діяльності всього підприємства. Але процес управління виконують люди, а отже ефективність процесу управління залежить від ефективності діяльності управлінського персоналу підприємства, яка в свою чергу складається з ефективності діяльності окремих груп працівників та груп працівників різного рівня освіти, кваліфікації, тощо.

Таким чином, на нашу думку, за допомогою управлінської діяльності відбувається включення людини в систему трудових відносин і взаємин із суспільством в цілому. Вона передбачає наявність певного механізму реалізації, в якому центральне місце посідають суб'єкти з особливими повноваженнями – керівники колективів.

В сучасній літературі останніми роками поряд з терміном «управління» широко вживається термін «менеджмент» (від латинського “манус” – рука, керувати, управляти, стояти на чолі, завідувати, бути здатним впоратись з чимось, якоюсь проблемою». Слід зазначити, що менеджмент в основному є плодом американської теорії управління і відображає основні переконання сучасного західного суспільства – переконання в тому, що засоби, необхідні для життя людини, можна контролювати за допомогою постійного управління економічними процесами [3].

Дослідження наукової літератури, засвідчило, що поняття «менеджмент» має різне значення і призначення. Менеджмент - категорія людей, які професійно займаються управлінням у різних організаціях, а також сферах

використання праці людини. Менеджмент є сукупністю знань, що розвивають теорію, практику і мистецтво управління економічними і соціальними процесами. Тому менеджмент визначає, які результати потрібні: вміння мобілізувати ресурси організації для досягнення результатів; знання до отримання запропонованих результатів у зовнішньому середовищі та за межами організації. Управління і менеджмент мають спільну теоретичну базу, однак «фундаментом» сучасного менеджменту ЗЕД аграрних підприємств повинна стати загальна теорія управління, мистецтво управляти і практичний досвід керівників аграрного сектора економіки [1,2,3,4].

Сучасна система менеджменту зовнішньоекономічної діяльності охоплює широке коло об'єктів і може бути загалом охарактеризована і розбита на сегменти з використанням ряду критеріїв і аналітичних ознак. Менеджмент на підприємстві, що здійснює ЗЕД, ставить високі вимоги щодо професіоналізму управлінського персоналу, від якого залежить ефективність процесу управління, а отже й ефективність діяльності всього підприємства.

Управління зовнішньоекономічної діяльністю, як відомо, залежить від форм власності підприємств, що оперують на міжнародних ринках. Проте переважаючий вплив на цю діяльність здійснюють загальні закони міжнародного бізнесу, з одного боку, і загальне середовище бізнесу в країні, - з іншого. Водночас, менеджмент ЗЕД підприємства являє собою управління виробничо-господарською і комерційною діяльністю підприємства, пов'язаною з його виходом на зовнішній ринок, в зовнішнє міжнародне середовище з метою більш повного використання зовнішніх (міжнародних) факторів економічного росту.

Поряд з цим, менеджмент ЗЕД не варто виокремлювати від загального функціонування підприємства, оскільки управління ЗЕД тісно пов'язане з планами випуску продукції на внутрішньому ринку. Водночас зовнішньоекономічна діяльність має характерну особливість, суть якої полягає у тому, що здійснюється вона на іншому, міжнародному рівні, який проявляється у взаємовідносинах із контрагентами з інших країн. А отже,

багато структурних підрозділів і багато посадових осіб забезпечують функціонування підприємства в цілому, охоплюючи і його зовнішньоекономічну діяльність [2].

Суб'єкт управління менеджменту ЗЕД підприємствам - це сукупність органів управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства і менеджерів усіх управлінських рівнів, що безпосередньо пов'язані із процесом зовнішньоекономічної діяльності підприємства, з певними масштабами своєї діяльності, компетенцією функцій, які безпосередньо розробляють і реалізують управлінські рішення, пов'язані із здійсненням зовнішньоекономічних операцій, з метою раціонального використання потенціальних можливостей, закладених в керованій підсистемі (об'єкт менеджменту ЗЕД підприємства) і досягнення поставлених зовнішньоекономічних цілей.

Кожний менеджер розуміє, що будь-яка діяльність організації на внутрішньому чи на зовнішньому ринках обов'язково повинна бути продуманою, обґрунтованою. Для того, щоб вижити у світі конкуренції, суб'єкт ЗЕД повинен бути оснащений принципово новими знаннями. Це пояснюється тим, що існують значні особливості стосовно управління підприємствами, що ведуть діяльність у міжнародному масштабі.

На нашу думку, менеджмент ЗЕД підприємства є відносно самостійною частиною загальної системи менеджменту підприємства, має свою специфічну мету, завдання і функції, свої закономірності, правила і норми, котрі треба знати і враховувати в практичних аспектах зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Процес управління зовнішньоекономічною діяльністю має певні риси, що обумовлюються особливостями об'єкту здійснення господарської діяльності, а саме: 1. управління господарською діяльністю підприємства здійснюється у зовнішній сфері і на міжнародному рівні; 2. охоплення територіального простору, що є більш широким ніж у веденні внутрішньої діяльності підприємства, що виражається у врахуванні різних природних особливостей, кліматичних, тимчасових та інших чинників; 3. у здійсненні

зовнішньоекономічної діяльності беруть участь більше суб'єктів господарювання, які функціонують у різних політичних, економічних, правових і культурних умовах; 4. окрім власне підприємств у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності виступають держави, які відрізняються політикою ведення міжнародних зв'язків, стратегією у сфері зовнішньоекономічної діяльності, сукупністю важелів впливу на цю сферу; 5. на міжнародному рівні часто використовуються міждержавні інструменти та засоби дії на зовнішньоторговельні й інші відносини господарюючих суб'єктів.

Отже, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності – конкретна функція управління, частина внутрішнього менеджменту, яка реалізується через загальні функції шляхом формування методів менеджменту, з їх трансформацією в управлінські рішення з метою впливу на колектив працівників для виконання поставлених завдань та досягнення визначених цілей у сфері зовнішньоекономічної діяльності та підприємництва загалом.

Інформаційні джерела:

1. Друкер П. Эффективный управляющий: Пер. с англ. - М.:БукЧембер Интернэшнл,1994. - 247с.

2. Ковальчук Р.Л., Минів Р.М. Теоретичні основи менеджменту зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького Том 13 № 4(50) Частина 5, 2011. –С.118-123

3.Мазаракі А.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. К.: Київ. нац. торг.-ун-т, 2012. 824 с

4. Мескон М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: «Дело ЛТД», 1994 – 704с.